

Molnár Eszter

Aludj el szépen, kis Balázs

A Volt egyszer egy... című előadásról

Amikor először tapasztalunk valamit, az általában meghatározóvá válik az életünkben: első út az iskolába egyedül, első csók, első repülés, első színházi előadás.

Anyukám már kicsiként tett róla, hogy megszeressem a színházat: végigjártuk a környék összes gyerekelőadását. Az, hogy ezek miről szóltak, annak a nagy része már a homályba vész – lévén, hogy öt-hat évesen még nem írtam kritikákat, ami alapján emlékezhetnék rájuk –, de két előadás még élénken él az emlékezetemben. Az egyik egy bábszínház a vároldalon, ahol ráültem egy hangyabolyra és szét lettem csipkedve, a másik pedig egy (már felnőtteknek szóló) III. Richárd feldolgozás, egy kínai társulat tolmácsolásában, amit az idegen nyelv és a furcsa ruhák miatt nagyon szórakoztatónak találtam.

Ebből azt a konklúziót vonom le, hogy két dolog elengedhetetlen egy jó gyerekelőadáshoz: az interakció, a kölykök bevonása, a könnyen elkalandozó figyelmük folyamatos lekötése, emellett a humor, a nevettetés. Meg persze a mese végén a tanulság sem egy ártalmas dolog. Ezeket a szempontokat figyelembe véve a Gyulai Várszínház, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház és a Nemzeti Színház idei közös ösbemutatója, az ifj. Vidnyánszky Attila által rendezett *Volt egyszer egy...* jelesre vizsgázott.

Nagy rajongója vagyok a rendező munkásságának, láttam már, ahogyan különböző műfajokban, különböző stílusokban próbálja ki magát: klasszikus filmek színpadra alkalmazásában (*A diktátor*), ismert darabok modernizálásában (*Revizor*), a Hamletet és az SZFE modellváltását egy történeté mosó mozgásszínházban (*némacsend*), vagy éppen életrajzi ihletésű, formabontó kísérletezésben (*Janovics*). De gyerekdarab-rendezést még nem láttam tőle soha, és az igazat megvallva, nem is nagyon számítottam rá.

A darab főszereplője egy kislány (magyar hangja: Polyák Anita), aki bunraku bábként jelenik meg a színpadon, elveszetten, apátlanul-anyátlanul. Félbe is szakad miatta az eredetileg elkezdett előadás, és a színtársulat megpróbálja előkeríteni a szüleit. Ez a feladat azonban korántsem bizonyul egyszerűnek: a nyakukon marad a kislány, ideiglenesen adoptálják, megpróbálnak neki kényelmet, egy saját gyerekszobát varázsolni a kulisszák között.

A színészek azt teszik, amihez értenek: eljátsszák az apuka, az anyuka, a nagyszülők szerepét, hogy a gyermek végre aludni tudjon. A kislány minden figyelem ellenére úgy ódzkodik az alvástól, mint koraérett óvódás a délutáni szunyókálástól, az istenért sem lehet ágyba parancsolni. Jönnek a kifogások („nem hagytad nyitva az ajtót”), a kérések („mondj még egy mesét”) és persze a képzeletbeli barátok, lovagok, lovak, csínytevők, mélyhangú operaénekes nénikék, lándzsával rohangáló jegyszedők és zöldruhás, tűtüs, beatboxoló képződmények. Ahogy a gyermeki fantázia beférkőzik a színpadra, úgy válik az előadás egyre abszurdabbá és elvontabbá.

A darab egészét talán legjobban a „rendezett káosz” oximoron írja le: egymás után történnek a váratlanabbnál váratlanabb dolgok, de egy idő után fel lehet benne fedezni valami sorrendiséget.

A nevettetés folyamatos, egyszerű, fingós viccektől kezdve, szóvicceken át („Mi mindannyian együtt fürdünk a Kárpát-medencében!”) egészen több rétegbe óvatosan csomagolt, felnőtteknek szánt humorig mindent lehet benne találni. Sokszor kikacsint a nézőkre, áttöri a negyedik falat a közönség soraiba beültetett színészekkel, labdázással, bekiabálással, telefoncsörgéssel. Minden jelenet valami újat tartogat, egy percre sem engedi unatkozni a manapság egyre rövidebb ideig egy dologra koncentrálni képes gyerekeket. Az előadásban el is hangzik erre a tökéletes szó: *kinderaktív*.

A színpadon feltűnő bábok Csapó Attila munkáját dicsérik: a bunraku kislány mellett átlagos háztartási tárgyak alakulnak át lóvá, szőnyegek apukává és anyukává, zuhanyfejek a nagyszülőkké. Nem érződnek a hús-vér szereplők között idegennek, az előadás szerves részévé válnak.

A darabot előadó beregszászi társulattal nem először dolgozott együtt a rendező: tavaly a *Revizort* vitték színpadra, szintén a Gyulai Várszínházzal közös bemutatóként. Ez az összeszokottság érződik is az előadáson: ifj. Vidnyánszky elmondása szerint több jelenetet is közös improvizáció segítségével alkottak meg, majd emeltek át végső formájába.

A darab kétértelműen zárul le, gyermekeknek és felnőtteknek is egy-egy sajátos, vidámabb vagy tragikus befejezést adva. A *faun labirintusa* című film megoldására emlékeztet, ahol a gyerekek váltig állítják, hogy a főszereplő kislány átjutott a mesebeli világba, és minden jól zárult – ehhez képest a felnőttek szerint a történet a gyerek halálával végződött. A *Volt egyszer egy...* egyedül ezen a ponton hibázik, hosszúra nyújtva, részletesen bemutatva a „felnőttös befejezést”, ezáltal a gyerekek sem a rémálmok egyikeként fogja a havas, hideg tájat, a határkerítést és az egyedül maradt kislányt kezelni, hanem a színpadi valóság elemeként, feloldó „boldog, gyerekbárát végkifejlet” ide vagy oda.

Ennek ellenére is, a gyerekeken látszott, hogy élvezték a darabot: lekötötte a figyelmüket és meg is nevetette őket. Az, hogy valamiféle levonható tanulssággal távoztak-e, az jó kérdés... annyi biztos, hogy most már egyikőjük sem akarja majd szem elöl téveszteni a szüleit egy-egy színházi előadás alatt.

A *Volt egyszer egy...* nem mindennapi kísérlet, amin érződik, hogy az előadás közben mind a társulat, mind a nézőközönség jól szórakozik. Nagyszerű darab gyerekeknek, szülőknek, minden színházkedvelőnek egyaránt.